

ריבוןה של תורה

כתובת המערכת: חודיעין עלילת, חסילת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דוא"ל לתגובות ורשימת תפוצה: rg5740@gmail.com

צדיק כתמר יפרח

מדרש פליאה מצינו בילקוט ראובני (פרי קרח) בענינו של קרח, ותוכן דבריו הוא שאת הפסוק **"צדיק כתמר יפרח"** אמר משה רבינו כנגד קרח, שלעתיד לבא יפרח כתמר. והדבר מרומז בסופי התיבות צדיק כתמר יפרח, שבהם כלול שמו של קרח [וכן הביא בספר מרגליות הים (סנהדרין קט:) מכתבי האריז"ל].

וכ"כ השל"ה הקד' בפרשתנו, והוסיף "הנה קרח ירד חיים שאולה, ואף שלכאורה מת, אבל באמת אינו מת רק נשאר חי ומקבל יסורין. והקב"ה עשה זאת לטובתו שתועיל לו התשובה, במה שמתוודה ואומר משה אמת ותורתו אמת, ואילו היה מת ממש אז לא הועילה לו התשובה, כי אין תשובה לאחר מיתה. על כן השי"ת המית והחייה אותו, ואז תועיל התשובה, ומכח זה אף שהורד שאול יעל ויפרח כתמר. וזהו שרמזו במדרש (שוח"ט תהלים א) "דרך רשעים תאבד, זה קרח", כי הדרך תאבד ולא הם".

וכן מצינו בפירושי סידור התפילה לרוקח (עמ' קכה) "כשם שתמר פורח כך קרח לעתיד, שנאמר מוריד שאול ויעל, קרח ועדתו יעלו".
ודברים אלו תמוהים לכאורה עד מאד ויש להתבונן בהם.

קרח ראה פרשת אדומה

והנה החתם סופר הביא מדרש חז"ל "מה ראה קרח לחלוק על הכהונה, פרשת פרה אדומה ראה". וכן מצינו בפסיקתא (פרשת חקת) ששורש מחלוקתו של קרח נבע ממצות פרה אדומה, ולכן נסמכה פרשת פרה אדומה לפרשת קרח.

ודבר זה אומר דרשני, מה מצא קרח בפרה אדומה עד שנחלק והסית את ישראל כנגד משה רבינו.

ההבדל בקיום המצוות בין זמן האבות לזמן

שלאחר פתן תורה

ובביאור הענין יראה בס"ד על פי מה שיסד הגר"ח מוולאז'ין בספר נפש החיים (ש"א כ"א-כ"ב), שהנה מצינו שהאבות והשבטים קיימו את כל התורה כולה. ברם, לא היו מצווים ועושים כך מן הדין, שאם כן לא היה יעקב נושא ב' אחיות, ועמרם לא היה נושא את יוכבד דודתו. אלא שהיו מקיימים את המצוות על פי אשר השיגו תיקון ושורש כל מצוה בעולמות העליונים. וכשראו שעל ידי מעשה מסוים יפעלו תיקונים וענינים גדולים, עשו כן על אף שהדבר אסור בדיני התורה. ולכן נשא יעקב ב' אחיות כיון שידע שעל ידיהן יזכה להקים את כלל ישראל. וזהו הטעם שלא ניתנה להם התורה, כי היו מנעיים מלעשות כן ולא היה נבנה בנין בית ישראל.

ברם, לאחר מתן תורה פנים חדשות באו לכאן, ומעתה בל יתחכם האדם, אשר גדולה השגתו ככל שתהיה, לומר שרואה ומשיג שורש הדברים ומחמת כן חפץ לשנות להוסיף או לגרוע במעשה המצוות. ואף אם יראה שעל ידי מעשה מסוים יזכה לתקן תיקונים גדולים אך גובל הוא באיסור, חוטא ופושע הוא בדבר. וזאת כי לאחר מעמד הר סיני, תורה לא בשמים היא, ואין קיומה נעשה מתוך ההכרה וההשגה בשורש הענין ומעלתו, אלא עושה כגזירת המלך ומקיים המצוה כהלכתה וכדקדוקיה, כפי שקיבל משה מסיני, ועל ידי קיום המצוה כדת וכדין יזכה לפעול ולהרבות קדושה בכלל העולמות.

ותורף דבריו הוא, שקודם מתן תורה היתה המצוה פרוזדור והכשר כדי לפעול בעולמות העליונים לפי שורש הענין, אך לאחר מתן תורה המצוה היא תכלית המעשה, ורק לכשיקיימנה כמצותה יזכה לפעול ולהשיג.

המצוה שבפזוזה שומרת הבית ולא המלאכים

כלל גדול זה מפורש בדברי מרן רבי יוסף קארו ב'כסף משנה' (פ"ה ממזוזה ה"ד) לגבי מצות מזוזה- "המזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה ולא המלאכים הכתובים בה מבפנים. וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית, אלא צריך שיכוון לקיים מצות הקב"ה וממילא נמשך שתשמור הבית".

קרח ציצית ומזוזה

ומעתה תאיר הפרשה באור יקרות, שהרי כבר כתב המהר"ל (תפארת ישראל פכ"ב) שעיקר טעותו של קרח מחמת שהיה דן ומורה את הלכות המצוה ודיניה לפי טעמיה ועניניה. ולפי שיטה זו של קרח ודאי יהא קשה שכיון שטעם התכלת הוא משום דמיונה לכסא הכבוד, אם כן טלית שכולה תכלת תהא פטורה מן הציצית. וכמו כן, הרי טעמה של מצות מזוזה הוא כדי שתיקבע בנו תורת השי"ת, כמבואר ברמב"ן (דברים ו, ז). וכיון שמזוזה אחת פוטרת הבית, על אחת כמה וכמה שבית שכולו ספרים וכל כולו תורה, שיהא פטור ממזוזה.

אמנם לפי האמת אין בקושיותינו ולא כלום, כיון שלאחר מתן תורה אין קיום המצוה נידון לפי טעמה ורשימה, אלא כגזירת מלך, וכך גזר הקב"ה שחוט אחד ומזוזה אחת פוטרין, וטלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים אינן פוטרין.

וכן נתבאר בדברי התרגום יונתן (פס' א') ש"ויקח קרח" היינו שלקחו קרח ועדתו טלית שכולה תכלת, וכנגד משה שנצטווה מפי ה' על טלית שבה חוט אחד של תכלת, לבשו הם טלית שכולה תכלת, אשר לא נצטוו מפי ה'. ונמצא שעיקר הדגש הוא במה שמשה לימד המצוות לישראל כפי שגזר וציוה הקב"ה, אך קרח ועדתו הורו

אף אתה הקהה את שיניו

והבית הלוי (פרשת בא) ביאר על פי היסוד הנ"ל את ההבדל בין הבן החכם לרשע, שהרי גם החכם שואל מה העדות והחוקים, ומדוע יפול קיהוי השיניים בחלקו של הבן הרשע? ותירץ שהרשע כל זמן שאינו יודע ומשיג את טעם המצוה אינו רוצה לעשותה, אך החכם מקיים ללא עוררין את המצוה, ורק רוצה להחכים ולהבין גם את טעמה.

ולפי זה זכינו לחידוש נפלא בדברי ההגדה **"ואף אתה הקהה את שיניו"**. שהרי דרשו חז"ל (סנהדרין קט:) לגבי קרח **"בן קהת, שהקהה שיני מולידיו"**. ולהמבואר לעיל נמצא שבשיטתו של קורח שבבסיסה קיום המצוות מתוך השגת השורשים ולא כחק וגזירה, יש משום קיהוי שיני האבות. ולכן הבן הרשע שנוקט גם בדעה זו של קיום המצוות מתוך הבנה ודעת, מעדת בן קהת הוא באשר מקהה שיני אביו בכך, ולכן **"אף אתה"** האב הקהה את שיניו, מידה כנגד מידה, שאילו היה שם לא היה נגאל, שהרי נגאלו ישראל בעבור שעתידין לקבל המצוות בגזירת המלך, והוא שאינו חפץ בכך לא היה נגאל.

אור יקרות וקפאון

ובספר **מרגליות הים** (סנהדרין קט:) דייק ממאמר חז"ל **"עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא"**, שלקרח עצמו יש חלק לעולם הבא, וכן מצינו **במדרש** (ילקוט תהילים תשמ"ט).

ולדברינו יש לבאר הענין על פי דברי חז"ל עה"פ (זכריה י"ד) **"והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון"** שלעתיד לבא יתגלו כל טעמי המצוות והחוקים ואף טעמי מצות פרה אדומה.

וזהו הביאור במה שאמרו שקרח יפרח לעתיד לבא **כתמר, שהרי רק בעולם הזה טעמי המצוות סתומים וחתומים ואין מקום להתמקד בהם ולעבוד את ה' לאורם, ולכן נתבע על שיטתו ודבריו, אך לעתיד לבא יתגלו טעמי ושרשי המצוות, וישיגו בהם ישראל ויבינו את שרשיהם** [עיי' בבית הלוי הנ"ל שהרחיב בזה], **ולכך באותו הזמן קרח כתמר יפרח.**

במעשה המצוות שלא כגזירת מלך **אלא כפי השגתם בשרשי המצוה**, ולא אחזו בהנהגה המתחייבת לאחר מתן תורה של קיום המצוות כחק וגזירה, וערערו לומר שמשם בודה הדברים מליבו, ולדבריהם יש לקיים המצוות כמאז ומעולם לפי השגת השרשים.

שם תהא קבורתכם

והנה לכשנתבונן היכן מצינו ביטוי לשינוי שבהנהגת מעשה המצוות במתן תורה. נראה שנמצא זאת באותה כפיית הר כגיגית שכפה הקב"ה על ישראל, ואמר להם **"אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם"** (שבת פח.) והקשו **התוס'** (ד"ה כפה) שכבר קודם לכן קבלו עליהם את התורה ברצון ואמרו נעשה ונשמע. ותירץ **המהר"ל** (גו"א שמות י"ט, י"ז) שקבלת התורה הכרחית לקיום העולם, ולכן לא יתכן שתהא קבלתה תלויה ברצון המקבלים, שבהסרת רצונם ימאסו בקבלתה. ולכך כפה הר כגיגית להורות שהתורה הכרחית ומחוייבת המציאות ויש לקבלה בגזירת מלך.

וזהו שאמר אם אתם מקבלים אותה בהכרח וגזירה מוטב, אך אם לאו, דהיינו שתקבלוה מרצון לפי השגתכם ולא בגזירה וחק, שם תהא קבורתכם. שהרי מצב זה של קבלה מרצון היה נהוג עד מתן תורה, אך מכאן ואילך משתנה ההנהגה ותחת חפץ ורצון באו חק והכרח, וחילוף זה נעוץ בכפיית החר [וניתכן לפרש ש"שם תהא קבורתכם" היינו כקרח ועדתו שנקברו באדמה כי חפצו בהנהגת הקבלה מרצון ולא בגזירת מלך].

קרח ופרה אדומה

ולאור מה שזכינו לבאר, יוטעמו היטב דברי המדרש שמחלוקת קרח ועדתו החלה מחמת פרה אדומה, והיינו משום שמצות פרה אדומה סתרה את כל בנינו של קרח, שהרי לדעתו לא יתכן קיום מצוה ללא השגת שרשה וטעמיה ולא שייך במעשה המצוות מושג של חק ללא טעם, שהרי המצוה היא כלי לפעול השרשים, וכיון שכך פקפק בתורת משה ונחלק עליו. [והמעין יראה שתיבת קרח היא נוטריקון ראה חק, שכך עלתה בידו מחמת שראה חק ולא קבלו].

רוצה להשתתף בשיעורי הרב ראובן גולן שליט"א ?

הנך מוזמן להשתתף מדי שבוע בשיעורי הרב בימי רביעי והמישי בשעה 8:00 בערב, במרכז הרוחני "דרכי אמונה" רח' ויינר 2 רחובות ביום רביעי שיעור במסכת ברכות ופנינים מפרשת השבוע, ביום המישי שיעור באור החיים הקד' בפרשה בהסבר צח ובהיר. כמו כן מתקיים שיעור מרתק בהלכות שבת מוסר ופרשת השבוע מדי יום בשעה 10:30 בבוקר, ובשעה 15:30 אחה"צ ככולל "שערים המצויינים" בביהכ"ס אלפסי רח' התחיה 1 רחובות.

לשמיעת כל שיעורי הרב ב'קול הלשון' חייגו 03-6171001. לשידור החי יש להקיש כוכבית. לשיעורים מוקלטים יש להקיש ברצף 1-2-48-1.

העלון מוקדש לע"נ

עמישדי בן פלטיאל ורוזלה ז"ל זרוק
ברק בן רחל ז"ל צברי
בנימין הכהן בן מרגלית כהן
מרים בת ציפורה ע"ה שלום
יצחק חיים גיגי בן קמילה ז"ל סמאמה
קינן בן לאוזה ז"ל קעטבי
רחל חיה בת שרה ע"ה אליצור
יחיא בן כדיה ז"ל גמליאל
לאה בת סלמה ע"ה מורי
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"נ

נעמה בת שמעה ע"ה רידי
מיכאל בן יוכבד אביגיל ז"ל חנוך
שרית בת כרמלה ע"ה רזיאל
משיח בן שושנה רוזה ז"ל גיא
חנה בת סאלם ע"ה גראפי
אליהו בן זוהרה ז"ל אטיאס
ורדה בת יוסף ע"ה גהלי
ירחמיאל מנחם בן רוזה ז"ל אזולאי
לילי בת זאיה ע"ה הוד
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"נ

שלמה בן טאוס ז"ל סלמי
אברהם בן לאה ליסה ז"ל פוגל
הרב ישי בן סעדיה זצ"ל שרעבי
יהודה בן רבקה ז"ל שמעוני
רחמים בן יעקב ז"ל אמנו
ג'ורג'ט פנינה נעמי בת לעיישה ע"ה
מרדכי בן זוהרה ז"ל בוהדנה
איילת בת זוהרה ע"ה בוהדנה
ורדה בת גמרה ע"ה סרור
טוביה בן אברהם ורתיה ז"ל נגר
ת.נ.צ.ב.ה

העלון מוקדש לע"נ

ר' בנימין בן משה ז"ל קומה
סרח שרה בת רחמה ע"ה קומה
צביה בת סרח ע"ה דוד
רחל בת סאלחה ע"ה מעברי
נאוה מזל בת תאג'ה ע"ה סלמי
שרה זוהרה בת דוד ע"ה גדסי
שרינה בת לואיזה ע"ה מזוז
יצחק בן לונה ז"ל טובול
ברק בן רחל ז"ל צברי
יצחק בן תמו ז"ל אביסדיד
ת.נ.צ.ב.ה

קורא נכבד ! עלון זה יו"ל כחלק מפעילויות מוסדות "דרכי תורה" החובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מצויינים. בימ"ד להוראה ולרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. כולל פנסיונרים. קרן "פותח את ידך" - סיוע למשפחות נצרכות. וכן הנעחה לע"נ הנפטרים. אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנחלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך !